

Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi

The Journal of International Social Research

Cilt: 9 Sayı: 43 Volume: 9 Issue: 43

Nisan 2016 April 2016

www.sosyalarastirmalar.com Issn: 1307-9581

**GÜVENLİK KÜLTÜRÜ ÜZERİNE BİR İNCELEME: KAHRAMANMARAŞ SÜTÇÜ İMAM
ÜNİVERSİTESİ ÖĞRENCİLERİNİN GÜVENLİK ALGISI**
**A RESEARCH ON SECURITY CULTURE: SECURITY PERCEPTION OF KAHRAMANMARAŞ SUTCU
IMAM UNIVERSITY STUDENTS**

Fikret BİRDİŞLİ*

Öz

Güvenlik politikalarının kurucu unsurlarını sosyopolitik düzlemde inceleyen çalışmalardan biri de güvenlik kültürü üzerine yapılan araştırmalardır. Güvenlik kültürü, ulusal güvenlik politikalarına yön veren, bir toplumun sahip olduğu inanç ve değerler bütünü, dış dünyayı algılama biçimidir. Toplumda bireylerin taşıdıkları bu algı, yapı/yapan ilişkisi bağlamında resmi söylemle aynı ya da farklı olabilir. Bu çalışma Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi öğrencilerinin güvenlik kültürünü saptamaya yönelik bir alan araştırmasını içermektedir. Anket sonuçlarına göre öğrencilerin güvenlik algısı realist yaklaşımdan liberal ve idealist yaklaşıma doğru değişme eğilimindedir. Bunun yanı sıra Türkiye'nin konumu ve bölge ülkeleri ile ilişkileri bağlamında öğrencilerin düşünceleri reel politika ile uyum içindedir.

Anahtar Kelimeler: Güvenlik Kültürü, Konstrüktivizm, Stratejik Kültür ve Ulusal Güvenlik.

Abstract

One of the socio-political studies on constituent elements of national security is about the security culture. Security culture is that directive subset of beliefs, values and perception of a society about security polices and World. So this perception could be different from official discourse in relationship between structure/agent. Hence this paper includes a field research which brings out security culture of Kahramanmaraş Sutcu Imam University's students. According to the findings security perception of students has steadily changes from realist perception to the liberalism and idealism. Besides, thoughts of the students are in harmony with real politics about regional relationships and position of Turkey.

Keywords: Constructivism, National Security, Security Culture and Strategic Culture.

Giriş

Güvenlik ve kültür ilişkisi üzerine odaklanan araştırmaların tarihi 1970'li yıllara kadar uzanmaktadır. Eleştirel güvenlik çalışmaları içinde yer alan güvenlik kültürü araştırmaları, klasik yaklaşıma disiplinler arası derinlik kazandırmıştır.

Eleştirel güvenlik çalışmaları Soğuk Savaş yıllarında başlamıştır. ABD'nin Vietnam yenilgisi ve Küba Füze Krizi gibi olaylar ABD ve Avrupa kamuoyunda savaşların uygun bir politika aracı olup olmadığı konusunda şüpheler uyandırmıştır. Bu kapsamda yürütülen eleştirel çalışmalar 1994 yılında Kanada York Üniversitesi'nde düzenlenen bir konferansta Eleştirel Güvenlik Çalışmaları (Critical Security Studies-CSS) olarak tanımlanmıştır (Mutimer,2010:85).

Frankfurt Okulunun post-pozitivist geleneğinden esinlenen eleştirel güvenlik çalışmaları güvenlik politikalarının sonuçları yerine güvensizliğin nedenlerine odaklandığından konstrüktivist bir karakter sergilemektedir (Buzan , Weaver, de Wilde,1998:34), (Buzan ve Hansen,2009:206).

Konstrüktivist yaklaşım ise güvenliğin ya da güvensizliğin sosyal alanda nasıl inşa edildiğine dikkat çekerek kurucu unsurlar üzerine yoğunlaşmaktadır (Went,2012:16). Bu kapsamda siyasal kültür üzerine yapılan araştırmalar eleştirel güvenlik çalışmaları içinde özgün bir konuma sahiptir. Güvenlik politikaları bağlamında yapılan siyasal kültür araştırmaları Jack Synder tarafından *stratejik kültür* olarak adlandırılmıştır. 1970'li yıllarda bu çalışmalar ABD ve Batı için rakip ülkelerin güvenlik politikalarının öngörülebilir olmasına hizmet ettiği için önemli bulunmuştur (Lantis,2002:87). Ayrıca kültür üzerine yapılan analizler "Akılcı tercih kuramı" ve "Oyun Kuramı" gibi rasyonel teorilerin eleştirilen yönlerini kapatacak kullanışlı veriler sağlamaktadır.

Stratejik kültür araştırmaları Gabriel Almond ve Sidney Verba'nın 1960'lı yıllarda ortaya arttıkları siyasal kültür tanımlamasına dayalıdır. Almon ve Verba'ya göre bir toplumun demokrasi, kurumsallık, ahlak, bireysellik ya da toplumsallık anlayışı ile askeri gücün kullanımı konusundaki anlayışı siyasal kültürü biçimlendirir (Almond ve Verba,1963:11-14). Dolayısıyla her ulusun siyasal kültürü ile güvenlik politikası arasında bir ilişki olmalıdır. Nitekim Jeffrey S. Lantis, farklı ulusların stratejik kültürü üzerine yapılan çalışmaları kullanarak bu ülkelerin güvenlik politikalarını analiz etmiştir (Lantis,2002:98). Benzer şekilde

* Yrd. Doç. Dr. Fikret BİRDİŞLİ, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü.

Thomas U. Berger, Japonya ve Almanya üzerine yazdığı bir makalede bu ülkelerin kültürel bağlamda geçmiş ve gelecekları arasındaki sürekliliğe dikkat çekerek Almanya ve Japonya'nın Soğuk Savaş sonrası dönemde de uluslararası sisteme meydan okuma potansiyelini taşıdıklarını ileri sürmektedir (Berger,1998:1).

Güvenlik kültürü üzerine yapılan araştırmalarda yoğun olarak tarihten, antropolojiden, psikolojiden ve özellikle sosyolojiden yararlanır. Stratejik kültür araştırmaları kamu politikalarının toplum tabanındaki kurucu unsurlarına odaklanırken bireylerin güvenlik algısına pek değinmemişlerdir.¹ Dolayısıyla bu makale, stratejik kültür yerine bireylerin güvenlik konusunu nasıl algıladığını araştırmaktadır. Ayrıca siyaset sosyolojisi üzerine yapılan çalışmalarda kültürün sadece nesilden nesile doğal yolla aktarılan bir olgu değil aynı zamanda toplumda uyum yaratmak adına aşılama yoluyla öğretilen bir olgu olduğuna değinilmektedir (Duverger,2011:94). Bu nedenle bireyler üzerine yapılan bir araştırma devlet tarafından algılanan tehditler ve güvenlik algısıyla bireyler tarafından algılanan tehditler ve güvenlik algısı arasında nasıl bir ilişki olduğunu da ortaya koymak açısından önemlidir. Bu maksatla güvenlik kültürü üzerine bir algı ölçeği geliştirilmiş, daha sonra araştırmanın evreni içinde yer alan örnekleme bu anket birebir uygulanmıştır. Sonuçlar SPSS istatistik programına girilerek anketten elde edilen bulgular niteliksel olarak sınıflandırılmış ve yorumlanmıştır.

Araştırmanın kuramsal kesimi güvenlik kültürü hakkında genel açıklamalar ve Türkiye'nin güvenlik kültürü hakkında bir giriş üzerine oturtulmuştur.

1.ARAŞTIRMANIN EVRENİ

Araştırmanın evreni, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Kamu Yönetimi ve Uluslararası İlişkiler bölümlerinde okuyan lisans öğrencilerinden oluşmaktadır. Bu bölümler müfredatında yoğun olarak siyaset bilimi dersleri bulunduğu için seçilmiştir.

Örnekleme büyüklüğü %90 güven seviyesi üzerinden hesaplanmıştır. Buna göre 2014-2015 Eğitim Öğretim döneminde Kamu Yönetimi Bölümü 3 ve 4'ncü sınıflara kayıtlı 1024 öğrenci arasından rastgele seçilen 215 öğrenci, Uluslararası İlişkiler Bölümüne kayıtlı 282 öğrenci arasından rastgele seçilen 139 öğrenci olmak üzere toplam 354 öğrenciye anket formu doldurtulmuştur. Cevaplanan anketlerden 19'u geçersiz sayılmış kalan 335 anket formu değerlendirmeye alınmıştır. Bu durumda araştırmanın örnekleme büyüklüğünün hata payı oranı %3,69 dur.

2.ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Araştırma için hazırlanan anket formu açık uçlu demografik sorgulardan ve güvenlikle ilgili önermelerden oluşan beşli likert ölçeğine göre hazırlanmış bir tutum ölçeğidir.

Demografik sorular cinsiyet, etnik köken, dini inanç, memleket, ailenin gelir ve eğitim düzeyi, ebeveynin meslekleri ve kardeş sayısı gibi sosyolojik verilerden oluşmakta güvenlikle ilgili önermelerin yer aldığı bölüm ise realist, liberal ve idealist yaklaşımı yansıtacak 42 önermeden oluşturulmuştur.

Ölçeğin güvenilirliğini sorgulamak ve faktör analizi yapmak için ilk olarak iki yüz öğrenciye anket formu doldurtulmuş ve bulgular SPSS Statistic 17.0 programına girilerek sonuçlar değerlendirilmiştir. Değerlendirme sonucu KMO yeterlilik düzeyi 0,594 olarak saptanmış (Tablo 1), çıkan sonuç >0,5'den büyük ve 0,6'ya yakın olduğundan ölçeğin faktör analizine uygun olduğuna karar verilmiştir.

Tablo 1: Güvenlik Kültürü Anketi, KMO and Bartlett's Test Sonucu

Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy.		,594
Bartlett's Test of Sphericity	Approx. Chi-Square	1834,079
	df	861
	Sig.	,000

Daha sonra özdeğeri 1'den yüksek çıkan değişkenler (variance explained) incelenerek, toplam 15 faktörün açıklandığı anlaşılmıştır. Faktörlerin açıklama oranları %50'nin üzerinde olanlar dikkate alınarak faktör sayısı 5 olarak sabitlenmiştir. Ardından her bir maddenin toplam faktörü ne kadar etkilediğine bakılmış her sorunun 0.40'ın üzerinde değer aldığı görülerek maddeler arasından başlangıçta herhangi bir çıkartma işlemi yapılmamıştır.

Ölçeğin güvenilirliğini anlamak için yapılan analizde ise ilk olarak Cronbach's Alpha değeri 0,686 olarak saptanmıştır. Her bir sorunun korelasyon değeri içinde negatif değer taşıyan ve güvenilirlik oranını olumsuz etkileyen sorular incelenerek araştırma için zorunlu görülmeyenler anketten çıkartılmıştır.

¹ Örneğin Jack Synder'in *The Soviet Strategic Culture: Implication for Nuclear Options* isimli makalesi, Colin S. Gray'in *Nuclear Strategy and National Style* veya *National Style in Strategy: The American Example* isimli makaleleri, Roland H.Ebel ve arkadaşlarının yazdığı *Political Culture and Foreign Policy in Latin Ameri*¹ isimli kitabı. Türkiye'de de benzer çalışmalar Ali Karaosmanoğlu ve Pınar Bilgin tarafından yapılmıştır Ali L. Karaosmanoğlu, "The Evolution of the National Security Culture and Military in Turkey", *Journal of International Affairs*, 54:1, ABI/INFORM Global, 2000, ss. 199-216.

Pınar Bilgin, "Türkiye AB İlişkilerinde Güvenlik Kültürünün Rolü", *Soğuk Savaş Sonrasında Avrupa ve Türkiye*, (Ed.Cem Karadereli), İstanbul: Ayraç Yayınları, 2003, ss.192-220.

Çıkarılan bu sorulardan sonra güvenilirlik analizi yeniden yapılmış ve revize edilmiş anket sorularının Cronbach's Alpha değeri 0.719 olarak saptanmıştır (Tablo 2). Bu değer Güvenlik Kültürü ile ilgili geliştirilmiş olan anketin oldukça güvenilir olduğunu göstermektedir. Sonuç olarak 29 önermeden oluşan anket formu değerlendirme ve analize esas kabul edilmiştir.

Tablo 2: Güvenlik Kültürü Anketi Güvenilirlik İstatistiği
Case Processing Summary Reliability Statistics

Case Processing Summary				Reliability Statistics	
		N	%	Cronbach's Alpha	N of Items
Cases	Valid	135	66,8	,719	39
	Excluded ^a	67	33,2		
	Total	202	100,0		
a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.					

3. KURAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölüm araştırmanın siyasal kültür ve güvenlik kültürü hakkında alan yazına dayalı kuramsal arka planını ve Türkiye'nin ulusal güvenliği ile ilgili geleneksel algı ve tutum hakkında genel bilgileri içermektedir.

3.1. Siyasal Kültür ve Güvenlik Kültürü

Siyaset biliminde güvenlik çerçeve bir kavramdır. Dolayısıyla güvenlik hakkında yazıp çizilenler bir duyguyla, algıyla ya da politikayla ilgili olabilir. Siyaset biliminde güvenlik kavramı tek başına açıklayıcı olmaktan uzak olduğundan tehdit ve çıkar kavramları güvenliğin dikotomileri olarak kullanılırlar. Ulusal güvenlik politikalarına yön veren çıkarlar ise devletin varlık nedeniyle ilgili, dış politikada takip edilen genel stratejiyi belirler. Bu nedenle ulusal çıkarlar aynı zamanda birey, grup ya da ulusaltı örgütlenmelerin çıkarlarını kendine bağlı ve madun kılar (Wolfer,1952:481-502). Genel anlamıyla devletlerin temel varlık nedenleri; egemenlik ve toprak bütünlüğünü korumak, yurt içinde adalet, asayiş, refah düzeyini artırmak ve diğer toplumsal talepleri karşılamak olduğundan, bu hedeflere hizmet eden her şey ulusal çıkar bağlamında düşünülebilir.

Güvenlik politikaları için önem taşıyan tehditler ise öncelikle dış dünyanın nasıl algılandığıyla ilgilidir. Çünkü çıkarlara yönelik tehdit algısı reel bir gerçekliğe dayanabileceği gibi, güvenleştirilmiş (securitized) de olabilir (Emmers,2010:136-151). Bu durumda temel düşünce biçimi olarak realizm, idealizm ya da liberalizm güvenlik politikalarına yön veren algı ve düşünüş biçimi olarak öne çıkacaktır.

Bir ülkenin güvenlik politikalarının genel perspektifi açıkça ifade edilmese bile dış politikadaki eylem ve tutumlarından anlaşılabilir. Bu tutumları yapısal ve kurucu unsurlar üzerinden -ister devlet ister birey düzeyinde olsun- nedenselliğe bağlı olarak inceleyen yaklaşım konstrüktivist yaklaşımdır (Went,2012:106). Dolayısıyla siyasal kültür nedensel faktörleri açıklamada önemli bir unsur olarak öne çıkar.

Almond ve Verba siyasal kültürü, devletlerin politik davranışlarını etkileyen toplumun inançlar ve değerler kümesi olarak tanımlamaktadırlar (Almond ve Verba,1963:11-14). Dolayısıyla siyasal kültür, dış dünyayı algılama konusunda, fikir, inanç ve ahlak gibi normatif değerlerin yanı sıra bireysellik ya da toplumsallık gibi genel eğilimleri, demokrasi kültürü ve kurumlar gibi daha somut görünüşleri de içerir. Bu görünüşler aynı zamanda uluslararası alanda ülkenin arzu edilen konumunu ya da uluslararası toplumda benimsenen ideal rolünü içeren amprik ve bilişsel (cognitive) etmenlerdir. Bu nedenle siyasal kültür dış politikada olduğu gibi güvenlik politikalarının da en önemli açıklayıcı nedenlerinden biridir (Lantis,2002:90).

Siyasal kültür, tehditlerin algılanmasında da önemli işlev görür. Çünkü tehdit potansiyelini yitirmiş bir olgu tarihsel ve başka nedenlere bağlı olarak algı boyutundaki konumunu kültürel kodlamalara bağlı olarak hala koruyor olabilir. Ayrıca tehditler ve çıkarlar bağlamında belirlenmiş olan güvenlik ya da dış politikanın icrası için politikacıların toplumun örtülü (zımnı) onayına ihtiyaçları vardır. Politik meşruiyet için kullanılan bu örtülü onayın, toplumun normatif değerleri, dil, din adet ve görenek gibi antopolojik kökenlere ve geçmişte yaşanmış tecrübeler gibi tarihsel kökenlere dayalı olarak kısmen devlet tarafından inşa edilmesi de mümkündür. Örneğin her iki Körfez Operasyonunda, ABD'nin kendisinden çok uzak bir coğrafyada bulunan ve doğrudan tehdit potansiyeli taşımayan Irak'a yönelik operasyonu, "Amerikan halkının demokrasinin ve özgürlüklerin savunucusu olduğu" savına dayalı eksepsiyonalist bir siyasal kültür üzerine devlet tarafından inşa edilmiştir. Irak'ta var olduğu ileri sürülen kitle imha silahları, operasyonun ancak neden yapıldığını açıklarken bu operasyonun nasıl mümkün olduğu ancak Amerikan siyasal kültürüne dayalı Amerikan eksepsiyonalizmi ile izah edilebilir. Benzer şekilde İran güvenlik politikasında önemli bir yer tutan İsrail'e yönelik tehdit algısı, İran açısından reel olmaktan çok söyleme

dayandırılmaktadır. Böylelikle İslami kültür ve geleneğe dayandırılmış, kurgusal bir siyasal bilinç, araç olarak kullanılıp rejime karşı toplumsal desteği canlı tutmak için kullanılmaktadır. Sonuç olarak güvenlik politikalarının dayandırıldığı tehditler, çıkar algıları ve bu bağlamda belirlenen öncelikler reel politikanın yanı sıra kültürel inşa boyutuna da sahiptir bu nedenle güvenlik çalışmalarında siyasal kültür analizleri büyük önem taşır.

Toplumun çatışmacı ya da uzlaşmacı bir geleneğe sahip olması da siyasal kültürü betimlemek açısından önemlidir. Bu geleneklerin algı ve tutumdaki yansıması realist, liberal ya da idealist söylemlere dayalı olarak üretilmiş önermeler yoluyla sorgulanabilir. Bu nedenle

Bu çalışmanın dayandırıldığı anket formu öğrencilerin güvenlik konusundaki algı ve tutumlarını saptamak belirlenmiş realist, liberal ve idealist önermeler içermektedir. Bu kapsamda oluşturulmuş beş faktör; (1) Temel güvenlik, (2) Türkiye'nin Güvenliği ve Tehditler, (3) Dış Politika, (4) Ulusal Çıkarlar, (5) Bilgi ve Düşünce Birikiminin Kaynakları şeklinde belirlenmiştir.

3.2. Türkiye'nin Ulusal Güvenlik Statüsü

Ulusal güvenlik statüsü, güvenlik politikalarına yön veren geleneksel algı ve tutumlardan oluşur. Ulusal güvenlik politikaları ilk kez 1947 yılında ABD'de kabul edilen Ulusal Güvenlik Yasası (National Security Act) ile gündeme gelmiş, yasa kapsamında bir koordinasyon kurumu olarak Ulusal Güvenlik Konseyi kurulmuştur (legisworks.org.,2015). Bu yapı ABD'nin NATO politikaları üzerindeki etkisi nedeniyle zamanla diğer NATO ülkeleri tarafından da benimsenmiştir. ABD'de kabul edilen yasada açık bir tehdit ve çıkar tanımlaması olmadığından yasa gereğince hükümet organları arasında koordinasyonu sağlaması beklenen ulusal güvenlik organlarının da açık ve net bir görev tanımı bulunmamaktadır.

Türkiye'de 1949 yılında çıkartılan Milli Savunma Yüksek Kurulu Kanunu² kapsamında Milli Savunma Yüksek Kurulu kurulmuş, kurula hükümetçe takip edilecek Milli savunma politikasının esaslarını hazırlamak görevi verilmiştir.1962 yılında bu kurul Milli Güvenlik Kurulu adıyla anayasal bir organ haline getirilmiş, 1982 Anayasası ile de Kurulun yetkileri güçlendirilmiştir. Tüm bu süreç içinde milli güvenlik politikasına esas olacak tehdit ve çıkar tanımlaması açık yasalarda değil Milli Güvenlik Siyaset Belgesi adı verilen ve kamuoyunda Kırmızı kitap olarak bilinen gizlilik derecelik resmi dokümanlarda yer almıştır.

Gerek ABD Ulusal Güvenlik Yasası'nın gerekse Türkiye'deki Milli Güvenlik Kurulu'nun kuruluş safahatı ve esasları incelendiğinde tüm bu yapıların realist güvenlik yaklaşımı ile işletildiği aşikârdır. Bu nedenle Soğuk Savaş yılları boyunca Türkiye'de ulusal güvenlik caydırıcılık ve çevreleme politikasına dayandırılmış bir askeri strateji üzerine kurulmuştur.

Türkiye'de ulusal güvenlik politikalarının dayandırıldığı stratejik çerçeve;

- a. Türkiye'nin Doğu ile Batı arasında bir köprü olmasına dayandırılan stratejik bir coğrafya algısına,
- b. Osmanlı'dan Cumhuriyete miras kalan toprak kaybetme, parçalanma korkusu refleksine,
- c. Rusya ya da Sovyetler Birliği'nin sıcak denizlere inme politikasının neden olduğu tarihsel tehdit algısına,
- d. Ulus devlet anlayışını güçlendirmek ve ulusal bütünlüğü sağlamak adına oluşturulan "dört bir yanı düşmanlarla çevrili olma" ruh haline dayandırılmaktadır.

Türkiye'nin güvenlik politikalarını biçimlendiren bu güvenlik algısı 1980 askeri darbesinden sonra tüm orta dereceli okulların müfredatına yerleştirilen Milli Güvenlik Dersi, askerlik çağına gelmiş gençlere kışlalarda verilen Vatandaşlık Bilgisi dersi ve yine ortaöğretim kurumlarından itibaren üniversitelerde okutulan Atatürk İlke ve İnkılapları dersleri ile kültür aşılması yoluyla gelecek nesillere aktarılmaktadır. Fakat aşılama yoluyla aktarılan güvenlik kültürü tamamen statik olmayıp zaman içinde yaşanan tecrübeler ve yeni kültürel kodlamalar yoluyla değişebilir (Gray,1999:131).

4. ANKET VERİLERİNİN ANALİZİ VE DEĞERLENDİRİLMESİ

Bu bölüm anket kapsamında toplanmış olan demografik veriler ile ankete temel teşkil eden güvenlik algısını ölçmeye yönelik diğer temel verilerin analizlerini içermektedir. Demografik veriler ankete cevap veren öğrencilerin okudukları bölümleri, etnik kökenleri ve inanç verilerini içermekte ayrıca yaşamın geçirildiği yerler ve ebeveynlerinin eğitim durumları ile bilgi ve düşüncelerinin kaynaklarını anlamaya yönelik basit sorgulama verilerini içermektedir.

4.1. Demografik Verilerin Analizi

KSÜ Üniversitesi öğrencilerine yönelik alan araştırmasında kullanılan anket formundaki demografik veriler alanı; bölüm bilgisi, yaş ve cinsiyet, etnik köken, dini aidiyet, ailenin ekonomik ve eğitim durumu ile ilgili bilgileri içermektedir.

Kültür Taylor'a göre insanın bir toplum üyesi olarak edindiği bilgi, inanç gibi değerleri, örf, töre gibi alışkanlıkları içerdiğinden güvenlik kültürü ile ilgili araştırmada etnik köken ve dini aidiyetin verilerin analizini kolaylaştıracağı düşünülmüştür (Duverger,2011:74).

² 5399 sayılı kanun. Kabul tarihi 30.5.1949, Resmî Gazete ile ilânı : 3 .VI. 1949 - Sayı: 722

Tablo 3: Bölüm Bilgisi

		Frekans	%	Geçerli %	Toplam%
Valid	K.Yönetimi	205	61,2	61,2	61,2
	U.İlişkiler	130	38,8	38,8	100,0
	Toplam	335	100,0	100,0	

Araştırmanın örnekleme içinde yer alan Kamu Yönetimi Bölümü üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencilerinin sayısı 205 olup, toplam örneklem içindeki oranları ise %61,2 dir. Uluslararası İlişkiler Bölümü iki, üç ve dördüncü sınıf öğrencilerinin sayısı ise 130 olup toplam örneklemin %38,8'ini oluşturmaktadır (Tablo 3). Ankete cevap veren toplam 335 öğrencinin %56,1'i kız %43,3'ü erkek olup örneklem içinde kız öğrenci sayısı her iki bölümde de %12 civarı daha fazladır.

Örnekleme oluşturan öğrencilerin ağırlıklı etnik dağılımı ise %60,9'u Türk kökenli, %29,6'sı Kürt kökenli olarak saptanmıştır. Diğer etnisiteye mensup olanlar toplamda %8,9'u oluştururken bu soruya cevap vermeyenlerin oranı %0,6'dır (Tablo 4). Bu çalışmada yer verilen etnik köken bilgisine tek başına bir anlam yüklenmeyip bazı önermelerin sonuçlarını daha detaylı olarak açıklayabilmek için kullanılmıştır.

Tablo 4: Etnik Köken Bilgisi

		Frekans	%	Geçerli %	Toplam %
Valid	Arap	8	2,4	2,4	2,4
	Çerkez	6	1,8	1,8	4,2
	Kürt	99	29,6	29,7	33,9
	Laz	1	,3	,3	34,2
	Türk	204	60,9	61,3	95,5
	Diğer	15	4,5	4,5	100,0
	Total	333	99,4	100,0	
Eksik veri		2	,6		
Total		335	100,0		

Din ve etnisite arasında çapraz bir sorgulama yaptığımızda örneklem içinde ağırlıklı olan Türk öğrencilerin %88,6'sı, Kürt öğrencilerin ise %90,9'unun Sünni inanca sahip olduğu görülmektedir (Tablo 5).

Tablo 5. Etnisite/Din İlişkisi Çapraz Sorgulama Tablosu

			Din				Toplam
			Müslüman Alevi	Müslüman Sünni	Diğer	İnançsız	
Etnisite	Arap	Frekans	1	6	0	0	7
		% Etnisite içinde	14,3%	85,7%	,0%	,0%	100,0%
		% Din içinde	4,0%	2,1%	,0%	,0%	2,1%
		% Toplam içinde	,3%	1,8%	,0%	,0%	2,1%
Çerkez		Frekans	0	6	0	0	6
		% Etnisite içinde	,0%	100,0%	,0%	,0%	100,0%
		% Din içinde	,0%	2,1%	,0%	,0%	1,8%
		% Toplam içinde	,0%	1,8%	,0%	,0%	1,8%
Kürt		Frekans	6	90	1	2	99
		% Etnisite içinde	6,1%	90,9%	1,0%	2,0%	100,0%
		% Din içinde	24,0%	30,8%	14,3%	66,7%	30,3%
		% Toplam içinde	1,8%	27,5%	,3%	,6%	30,3%
Laz		Frekans	0	1	0	0	1
		% Etnisite içinde	,0%	100,0%	,0%	,0%	100,0%
		% Din içinde	,0%	,3%	,0%	,0%	,3%
		% Toplam içinde	,0%	,3%	,0%	,0%	,3%

Türk	Frekans	16	178	6	1	201
	% Etnisite içinde	8,0%	88,6%	3,0%	,5%	100,0%
	% Din içinde	64,0%	61,0%	85,7%	33,3%	61,5%
	% Toplam içinde	4,9%	54,4%	1,8%	,3%	61,5%
Diğer	Frekans	2	11	0	0	13
	% Etnisite içinde	15,4%	84,6%	,0%	,0%	100,0%
	% Din içinde	8,0%	3,8%	,0%	,0%	4,0%
	% Toplam içinde	,6%	3,4%	,0%	,0%	4,0%
Toplam	Frekans	25	292	7	3	327
	% Etnisite içinde	7,6%	89,3%	2,1%	,9%	100,0%
	% Din içinde	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	% Toplam içinde	7,6%	89,3%	2,1%	,9%	100,0%

Bu tablo (Tablo 5) etnik heterojen yapı içinde inanç bakımından bir homojenliğin söz konusu olduğunu gösterir. Ortak inanç ve değerlerin ortak davranış ve algı oluşturmada önemli rolü olduğundan bu verinin siyasal kültür bakımında farklı grupları birbirine yaklaştırması beklenir. Ayrıca din ve mezhep birlikteliği farklı etnik kökende toplumlari birbirine yaklaştıran ve kaynaştıran sosyolojik faktörlerin başında gelmektedir. Örneğin Dersim üzerine yapılan bir araştırma Türk Alevilerinin Türk Sünnileri kendilerine yabancı ama Alevi Kürtleri kendilerine yakın gördüklerini ortaya koymaktadır (Fırat,2010:150). Bu realite tarihsel olgularda da kendini göstermektedir. Örneğin Rusya'nın 19'ncü yüzyılda yürüttüğü Pan-slavist politikaya Bulgarlar Slav ırkından olmasına karşın Ortodoks olmadıkları için olumlu yaklaşmamışlar, yine İrlanda'nın kuzeyi ise İngiltere ile aynı mezhebi paylaştıkları için bağımsızlık konusunda Güney İrlanda'dan farklı bir tutum izleyerek İngiltere'ye bağlı kalmayı tercih etmişlerdir.

Demografik veriler içinde yer alan "Yaşamın geçtiği yer" sorgusu, mekân ve kültür arasında önemli bir ilişki olduğu varsayımından yola çıkılarak anket formuna dâhil edilmiştir.

Duverger'in Herbert H. Hayman'dan aktardığına göre bireyler siyasal tutumlarını yaşantılarının çok erken dönemlerinde bir bütün olarak öğrenirler ve sonra da bu tutumlara büyük oranda bağlı kalırlar (Duverger,2011:102). Bu durumda insanların sorumlu bir birey olarak siyasal hayata katıldıkları on sekiz yaşına kadar geçen sürede yaşamlarını geçirdikleri yer siyasal kültürün aktarımı ve oluşumu açısından önem taşımaktadır.

Bu nedenle öğrencilere ankette işaretlemeleri için 0-12 yaş,13-18 yaş ve 18 üstü yaş aralıklarını içeren üç kategori halinde seçenekler sunulmuştur. Elde edilen veriler incelendiğinde ankete cevap verenler arasında şehirde ve büyükşehirde yaşayanların oranı 0-12 yaş aralığından 18 yaş üstüne ulaşana kadar doğrusal olarak artmıştır. Ankete cevap veren öğrencilerin %48,8'i 0-12 yaş aralığında ilçe ve köylerde yaşarken, 18 yaş ve üstüne gelindiğinde Büyükşehir ve şehirde yaşayanların toplam oranı %84,'e ulaşmıştır (Tablo 6).

Tablo 6. Yaşamın Geçtiği Yer (%)

	Büyük Şehir	Şehir	İlçe	Köy	Mezra
0-12 Yaş arası yaşadığımız yer	28,7	22,0	23,5	25,3	0,6
13-18 Yaş arası yaşadığımız yer	34,3	25,8	28,0	11,6	0,3
18 Yaş üstü yaşadığımız yer	62,5	21,6	11,4	4,2	0,3

Tablo 6'da yer alan veriler incelendiğinde bireylerin yaşamlarını geçirdikleri yerin köyden kente doğru değiştiği anlaşılmaktadır. Bu değişimin güvenlik sorunları ya da güvenlik politikaları ile ilgili olup olmadığı ilk elde akla gelen bir sorudur. Bu nedenle Tablo 7'de yaşamın geçtiği yer ile etnisite arasında çapraz bir sorgulama yapılmıştır.

Tablo 7. Yaşamın Geçtiği Yer/Etnisite Çapraz Sorgu Tablosu (%).

		Büyük şehir	Şehir	İlçe	Köy	Mezra
Kürt Kökenli	0-12 Yaş arası yaşadığımız yer	29,9	9,3	27,8	32,0	1,0
	13-18 Yaş arası yaşadığımız yer	40,2	17,5	30,9	10,3	1,0
	18 Yaş üstü yaşadığımız yer	57,6	24,2	13,1	4,0	1,0
Türk Kökenli	0-12 Yaş arası yaşadığımız yer	28,5	26,5	20,0	24,5	0,5
	13-18 Yaş arası yaşadığımız yer	33,0	27,0	27,0	13,0	0
	18 Yaş üstü yaşadığımız yer	64,0	20,2	10,8	4,9	0

Ankete katılan öğrencilerin yaş durumu incelendiğinde yaş ortalamasının 22,4 olduğu görülmektedir. Dolayısıyla ankete katılan öğrencilerin ortalama 1993 doğumlu olduğu sonucu çıkar. Türkiye’de Kürt sorunu ile ilgili araştırmalarda 1987 sonrası artan terör olaylarına bağlı olarak köy boşaltma olaylarının hızla arttığı, 1994 sonunda boşaltılmış ve tahrip edilmiş köy sayısının yaklaşık iki bine ulaştığı, buna bağlı olarak Kürtler arasında göç etmek zorunda kalanların oranının %17 civarı olduğu belirtilmektedir (McDowal,2004:564; KONDA,2011:3; USAK2008:8;Heper,2007:114;Yayman,2011:56).Bu yönde yapılan çalışmalar dikkate alındığında, ankette ulaşılan bulgularla anlamlı bir bütünlük oluşturduğu görülmektedir (Tablo 6).

Örneklem içinde yer alan öğrencilerin yaşadıkları köyden kente göçün etnik kimlikle ne ölçüde ilişkili olduğunu sorgulamak için “Yaşamın Geçtiği Yer” ve etnisite arasında çapraz sorgulama yapıldığında Tablo 7’de ki sonuçlar elde edilmiştir.

Tablo 7’de yer alan bulgulara göre köyden kente göç konusunda örneklem içinde yer alan Türkler ve Kürtler arasında önemli bir fark olmadığı anlaşılmaktadır. Dolayısıyla 1990’lı yıllarda dönemin koşullarından ve güvenliksiz ortamından bölgede yaşayan Kürtlerle birlikte Türklerin de olumsuz etkilendiği sonucunu çıkartabiliriz.

Örneklem içinde yer alan öğrencilerin ailelerinin eğitim durumları dikkate alındığında ankete cevap veren öğrencilerin anne ve babalarının %57’sinin ilkökul ve ortaokul mezunu olduğu babaların %5’inin annelerin ise %21,3’ünün hiçbir eğitim almadıkları görülmektedir. Babalar arasında üniversite mezunu olanlar %8, anneler arasında ise %2,4 dür (Tablo 8 ve 9).

	Frekans	%	Geçerli %	Toplam %
Okuryazar değil	16	4,8	5,0	5,0
İlkokul	144	43,0	44,7	49,7
Ortaokul	47	14,0	14,6	64,3
Lise	73	21,8	22,7	87,0
Önlisans	7	2,1	2,2	89,1
Lisans	27	8,1	8,4	97,5
Lisansüstü	2	,6	,6	98,1
Okuryazar	6	1,8	1,9	100,0
Toplam	322	96,1	100,0	
Eksik Veri	13	3,9		
Toplam	335	100,0		

	Frekans	%	Geçerli %	Toplam %
Okuryazar değil	67	20,0	21,3	21,3
İlkokul	160	47,8	50,8	72,1
Ortaokul	31	9,3	9,8	81,9
Lise	36	10,7	11,4	93,3
Ön lisans	1	,3	,3	93,7
Lisans	8	2,4	2,5	96,2
Okuryazar	12	3,6	3,8	100,0
Toplam	315	94,0	100,0	
Eksik Veri	20	6,0		
Toplam	335	100,0		

Ebeveynlerin eğitim durumlarının düşük olması bireylerin bilgi ve inanç dünyasının şekillenmesinde ailelerinin ne ölçüde etkili oldukları sorusunu da beraberinde getirmektedir. Nitekim bu kapsamda öğrencilere yöneltilen anket önermelerinde “İnanç ve düşüncelerimin şekillenmesinde ailemin etkisi daha fazladır” seçeneğine katılanların oranı toplam %66,2 gibi yüksek bir orandır.

Aynı faktörde yer alan “Okuduğum kitapların fikirlerim üzerinde etkisi büyüktür” önermesine katılanların oranı %68,2, okulundan ve aldığı eğitimden etkilenenlerin oranı ise %42 dir (Tablo 10). Bu tablodan çıkan sonuca göre örneklem içinde yer alan öğrencilerin algı ve tutumları üzerinde ailelerinin etkisi oldukça fazladır. Bu sonuç ailelerinin eğitim durumuyla birlikte düşünüldüğünde örneklem içinde yer alan öğrencilerin algı ve tutumlarında geleneksel değerlerin ve aile içinde aktarılan bilgilerin önemli bir yer tuttuğu anlaşılmaktadır.

Tablo 10. Bilgi ve Düşünce Birikiminin Kaynakları (%)

	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
İnanç ve düşüncelerimin biçimlenişinde ailemin etkisi daha fazladır	5,6	16,4	11,8	42,6	23,6
Okuduğum kitapların fikirlerim üzerindeki etkisi büyüktür	2,0	11,5	18,4	52,5	15,7

İçinde bulunduğum arkadaş grubunun görüşlerini benimserim	29,6	39,2	13,6	12,3	5,3
Okulum ve aldığım eğitim inanç ve düşüncelerimin şekillenmesinde birinci etkindir	12,8	23,9	21,3	29,2	12,8
TV Seyretmeyi ve sosyal medyayı takip etmeyi kitap okumaya tercih ederim	19,7	25,6	18,0	21,6	15,1

4.2. Güvenlik Algısını Ölçmeye Yönelik Temel Anket Verilerinin Analizi

Bu bölümde ankete katılan öğrencilerin güvenlik algısını ölçmeye yönelik anket verilerinin analizine yer verilmiştir. Bu kapsamda toplam beş faktör altında toplanan yirmi dokuz soruya öğrenciler tarafından verilen cevapların genel toplama oranları dikkate alınarak elde edilen veriler yorumlanmıştır.

4.2.1. Temel Güvenlik Önergelerinin Analizi

Temel güvenlik önermelerini içeren Tablo 11’de yer alan veriler, örneklem içinde yer alan öğrencilerin güvenliği nasıl algıladıklarını anlamaya yöneliktir.

Güvenlik konusunda realist, liberal ve idealist olmak üzere üç tür yaklaşım vardır. F1 faktörü, örneklem içinde yer alan öğrencilerin güvenlik konusunu bu üç yaklaşımdan hangisine uygun olarak algıladıklarını ortaya çıkartmaya yöneliktir. Birinci ve beşinci sorular realizmin güvenlik konusundaki yaklaşımını yansıtan bir önermedir. Çünkü klasik realizme göre en önemli güvenlik tehdidi devletlerin rekabetinden doğan savaş hali, güvenliği sağlamanın en önemli yolu da askeri güç ve kapasitedir (Birdişi,2014:29).

Tablo 11. Temel Güvenlik Önergeleri (%)

	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
F1. TEMEL GÜVENLİK					
1. Güvenlik savaşların olmaması halidir	13,8	27,7	18,2	25,2	15,1
2. Demokratik ülkeler birbiriyle savaşmazlar	21,0	27,7	13,7	23,7	14,0
3. Ekonomik olarak gelişmiş ülkeler daha güvenli ülkelerdir	6,9	17,9	18,8	39,1	17,3
4. Özgürlüklerin genişletilmesi ulusal güvenliği zayıflatır	21,4	23,8	24,1	19,9	10,8
5. Ulusal güvenliği sağlamanın tek yolu güçlü bir orduya sahip olmaktır	17,4	31,8	16,5	24,3	9,9
6. Ulusal güvenlik sorunlarının çözümünde tek yol diplomasidir	7,3	22,8	27,1	32,2	10,6

Ankette birinci soruda yer alan “Güvenlik savaşların olmaması halidir” önermesine katılanların oranı % 40,3, kararsızların oranı %18,2 iken, bu önermeye katılmayanların oranı toplam % 41,5’dir. Bu soruya cevap veren öğrenciler arasında önermeye katılan ve katılmayanların oranının birbirine yakın çıkması, sonuca ulaşmak için daha fazla veriye ihtiyaç olduğunu gösterir. Ayrıca realist yaklaşımı yansıtan beşinci önermede Ulusal güvenliği sağlamanın tek yolunun güçlü bir orduya sahip olduğuna inananların oranı %34,2, kararsızların oranı %16,5, bu önermeye katılmayanların oranı ise %49,2 dir. Dolayısıyla “güvenlik savaşların olmaması halidir” düşüncesinde yaşanan belirsizlik ordu ve güvenlik arasında kurulan ilişkide netleşerek katılımcıların güvenlik konusunda realist çizgiden uzaklaştıklarını göstermektedir.

Güvenliğe realist yaklaşımdan uzaklaşıldığı yönündeki bulguyu doğrulayan başka bir önerme de F4 faktöründe yer almaktadır.

“Ulusal çıkarları korumak için güçlü bir orduya sahip olmak yeterlidir” önermesine katılanların oranı %36,6 katılmayanların oranı ise %42,4’dür. Sonuç olarak öğrencilerin güvenliğin tanımlamak konusunda kararsız olmalarına karşın güvenliği sağlamanın tek yolunun askeri güç ve kapasiteden geçtiği fikrine katılmadıklarını söyleyebiliriz.

Realist güvenlik konusunda ulaştığımız sonucu tekrar doğrulamak için güvenliğe liberal yaklaşımı içeren F1 faktörünün ikinci ve altıncı önermelerin sonuçlarına da bakmak gerekir. Liberalizmin önemli düşünürlerinden biri olan Immanuel Kant’ın *Ebedi Barış* ve Karl Deutsch’ün *Güvenlik Topluluğu* teorilerinin bir özeti olan “Demokratik devletler birbiriyle savaşmazlar” (Dedeoğlu,2012:378) önermesine katılanların oranı %37,7, kararsızların oranı %13,7’si katılmayanların oranı ise %48,7 gibi önemli bir orandır.

Aynı doğrultuda “Ulusal güvenlik sorunlarının çözümünde tek yol diplomasidir” önermesine katılanların oranı ise %42,8, kararsızlar %27,1, katılmayanlar ise %30,1’dir. Bu sonucun güvenlik sorunlarının çözümünde askeri seçeneklere sıcak bakmayanların oranı ile uyumlu olduğu görülmektedir. Fakat öğrenciler arasında “Demokratik devletler birbiriyle savaşmazlar” önermesine katılmayanların oranının da oldukça düşük çıkması anlamlıdır. Bu şüphenin demokrasinin normatif değerlerinden çok demokrasiyi temsil eden Batılı ülkelerin Ortadoğu’ya olan müdahalelerinden ve bunların olumsuz sonuçlarından kaynaklanması muhtemeldir. Tüm bunlara ek olarak F4 faktöründe yer alan “Ulusal çıkarları korumak için diplomasidir” önermesine katılanların oranının %74,3 gibi oldukça

yüksek bir oranda çıkması öğrencilerin güvenlik sorunlarının çözümünde askeri seçenekler yerine diplomatik seçenekleri desteklediklerinin bir göstergesidir.

Güvenliğe liberal yaklaşımı temsil eden diğer bir önerme “Ekonomik olarak gelişmiş ülkeler daha güvenli ülkelerdir” önermesidir. Bu önerme ekonominin devlet güvenliğinin bir unsuru olarak değerlendiren (Mesjasz,2012:242) ya da kalkınma paradigması ile güvenlik arasındaki ilişki kuran bir anlayışı yansıtmaktadır (Brauch,2012:193). Ankette bu önermeye katılanların oranı %56,4, kararsızlar %18,8, katılmayanların oranı ise %24,8’dir. Bu sonuçlardan öğrencilerin ekonomik gelişmişlikle güvenlik arasında bir ilişki kurduklarını göstermektedir.

F1 faktöründe güvenliğe idealist yaklaşımı temsil eden 4’ncü soru, liberal güvenlik yaklaşımını ifade eden 2’nci ve 6’ncı sorularla birlikte düşünülebilir. Çünkü bireyselliğin, temel hak ve özgürlüklerin öne çıktığı idealist yaklaşım, demokratik değerler ve diplomasi gibi konularda liberal yaklaşımla da örtüşmektedir (Birdişli,2014:28). 4’ncü soru kapsamında öğrenciler arasında özgürlüklerin genişletilmesinin güvenliği zayıflatacağını düşünenlerin oranı %30,7, kararsızların oranı %24,1, bu önermeye katılmayanların oranı ise %45,2’dir. Kararsızlarla birlikte düşünüldüğünde öğrencilerin çoğunluğunun bireysel özgürlüklerin artırılmasının güvenliği zayıflatmayacağını düşündükleri ortaya çıkmaktadır. Kararsızların oranının da dikkat çekecek kadar yüksek olduğunu düşündüğümüzde öğrencilerin güvenliğe realist yaklaşım konusundaki kararsızlıklarının burada da görüldüğü düşünülmektedir.

F1 faktöründe yer alan önermelerin sonuçları dikkate alındığında ankete katılan öğrencilerin güvenliğe klasik yaklaşımla liberal ve idealist yaklaşım arasında kararsızlıklar sergilediği düşünülmektedir. Çünkü öğrenciler güvenlik sorunlarının çözümü konusunda askeri seçenekler yerine diplomasiye önem verilmesi konusunda açık bir tutum sergilerken demokrasi ve liberal değerler üzerinden yapılan sorgulamada kararsızlıklar yaşadıkları anlaşılmaktadır. Demokrasiye olan mesafeli yaklaşımlar öncelikle Batının Ortadoğu’ya müdahalesinin neden olduğu olumsuz sonuçlara bağlı olarak geliştiği söylenebilir.

4.2.2. Türkiye’nin Güvenliği ve Tehditler İle İlgili Önermelerin Analizi

F2 faktör alanında yer alan önermeler güvenlik konusunda ki algıyı daha öznel bir düzlemde analiz etmek üzere hazırlanmıştır. Bu bağlamda 7, 11, 12, 13 ve 14’ncü sorular güvenlikle ilgili tehdit algısını sosyo-kültürel ve politik düzlemde analiz etmeye yöneliktir (Tablo 12).

7’nci soruda yer alan “Türkiye’nin coğrafik konumu ulusal güvenlik sorunlarının başlıca kaynağıdır” önermesi diğer önermelerle birlikte Türkiye’ye yönelik tehdit algısının statik kabullere dayanıp dayanmadığını anlamak üzere anket formuna yerleştirilmiştir.

Tablo 12. Türkiye’nin Güvenliği ve Tehditler (%)

	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
F2. TÜRKİYE’NİN GÜVENLİĞİ VE TEHDİTLER					
7. Türkiye’nin coğrafik konumu ulusal güvenlik sorunlarının başlıca kaynağıdır	6,1	10,3	9,7	41,5	32,4
8. Türkiye’de mezhep çatışması yaşanabilir	10,6	16,6	15,1	35,0	22,7
9. Türkiye’de Türk-Kürt çatışması yaşanabilir	7,8	12,0	9,0	38,6	32,5
10. Türkiye’de iç güvenlik sorunlarının nedeni ekonomik sorunlardır	12,1	28,2	28,8	22,7	8,2
11. Türkiye’nin ulusal güvenliği için en önemli tehdit bölünme ve toprak kaybıdır	8,7	11,7	10,5	34,4	34,7
12. Türkiye yakın bir gelecekte Irak’la savaşabilir	18,3	27,5	37,7	12,6	3,9
13. Türkiye yakın bir gelecekte Suriye’ye ile savaşabilir	12,6	20,1	37,2	23,4	6,6
14. Türkiye yakın bir gelecekte İran’la savaşabilir	17,5	27,5	37,8	13,3	3,9

Colin S. Gray’e göre güvenlik bağlamında algılanan tehditlerden bazıları verili kabul edilip kültürel olarak kodlanma yoluyla nesilden nesile aktarılabilir (Gray,1999:131). Bu bağlamda algılanan güvensizlikler doğal gerçekler değil, daha çok sosyal ve kültürel üründürler (Bilgin,2003:195). Bu açıdan Türkiye’nin güvenlik kültürünü biçimlendiren bazı tehdit algıları da tarihsel süreç içinde oluşmuş, sosyokültürel olarak inşa edilmiştir. Örneğin Türkiye’nin güvenlik kültüründe savunmacı bir refleks neden olan kaygıların başında toprak kaybı ve bölünme korkusu gelmektedir. 1699 Karlofça Barış’ından itibaren Cumhuriyete kadar geçen sürede yaşanan toprak kayıpları güvenlik kültürünün ofansiften defansif bir karaktere bürünmesine ve bölünme/toprak kaybı korkusunun dış politikada ve güvenlik algısında bir refleks haline gelmesine neden olmuştur (Karaosmanoğlu,2000:201). Sosyopolitik şuuraltına yerleşmiş olan bu toprak kaybetme ve bölünme kaygısı, Türkiye’nin konumunun stratejik önemine vurgu yapan jeopolitik bir dış politika algısına yansımıştır (Arı,2004:118). Türk Dış Politikasında bu geleneksel söyleme aykırı düşünceler

ise nadiren yer almaktadır.³ Bu kapsamda realist yaklaşıma dayalı komşularından tehdit algısı ve güvenlik anlayışı kültür aşılması yoluyla gelecek nesillere aktarılmaktadır.

Ankette F2 faktöründe yer alan 7, 11, 2,13 ve 14 numaralı önermeler yukarıda söz edilen jeopolitiğe dayalı tehdit algılamasını analiz etmek üzere hazırlanmıştır.

F2 faktörü kapsamında öğrencilere sorulan “Türkiye’nin coğrafik konumu ulusal güvenlik sorunlarının başlıca kaynağıdır” önermesine öğrencilerin %73,9’u katılırken, %9,7’si kararsız kalmış %16,4’ü ise katılmamıştır. Aynı şekilde “Türkiye’nin ulusal güvenliği için en önemli tehdit bölünme ve toprak kaybıdır” önermesine de %69,1’i katılmakta %10,5’i kararsız, %20,4’ü ise katılmamaktadır. Bu sonuçlar, stratejik güvenlik kaygısının kültürel aktarım yoluyla yeni nesillere aktararak statik bir görünüme büründüğünün bir göstergesidir.

Türkiye’nin komşuları ile savaşma ihtimali Ortadoğu’da yaşanan sorunlar nedeniyle İran, Irak ve Suriye üzerinden sorgulanmış, bu yönde öğrencilere yöneltilen önermelerde her üç ülke için kararsız öğrencilerin oranı daha yüksek çıkmıştır (Tablo 12). Bu üç ülke arasında Suriye ile savaş ihtimalini yüksek görenlerin oranı en yüksek olmaktadır. Bu durumun Suriye’de yaşanan kriz ve Türkiye’nin bu konuda izlediği dış politikadan kaynaklandığı düşünülmektedir.

Türkiye’nin güvenliği ve tehditler ile ilgili sorgulamada Türkiye’de mezhep çatışması yaşanabilir önermesine katılanların oranı %57,7, kararsızların oranı %15,1, katılmayanların oranı ise %27,2’dir. Benzer şekilde öğrencilerin %71,1’i Türkiye’de Türk-Kürt çatışması yaşanabileceğini düşünmektedirler. Öğrenciler arasında Türkiye’nin bölünme riskiyle karşı karşıya olduğunu düşünenlerin oranı ise %69,1’dir.

Bu algının kaynağını araştırmak için etnik veriler arasında çapraz bir sorgulama yapıldığında şu sonuçlara ulaşılmıştır:

Ankete cevap veren Türk öğrencilerin %73,1’i, Kürt öğrencilerin ise %65,7’si Türkiye’de Türk-Kürt çatışması yaşanabileceğini düşünmektedir. Yine Türk öğrencilerin %76,4’ü, Kürt öğrencilerin ise %59,6’sı Türkiye’ye için en önemli güvenlik tehdidinin bölünme ve toprak kaybı olduğunu düşünmektedir (Tablo 12). Bu sonuçlar içinde Türk öğrencilerin oranlarının Kürt öğrencilere göre fazla olmasına rağmen her iki grubun benzer kaygılar taşıdığı fark edilmektedir.

F2 faktörü kapsamında öğrencilere yöneltilen önermeler içinde Türkiye’de iç güvenlik sorunlarının ekonomik nedenlere bağlı olduğunu düşünenlerin oranı %51,5’dir.

Tablo 12’de görüleceği gibi Kürt öğrencilerin %34,6’sı Türk öğrencilerin %30’u iç güvenlik sorunlarını ekonomi ile ilişkilendiriyor. Bu veriler ankete katılan öğrencilerin Türkiye’de iç güvenlik sorunları ile ekonomik sorunlar arasında güçlü bir ilişki görmediği sonucunu ortaya koymaktadır.

4.2.3. Türkiye’nin Dış Politikası ile İlgili Verilerin Analizi

F3 faktöründe yer alan önermeler güvenlik ve tehdit algısı ile Türkiye’nin izlemiş olduğu dış politika arasında nasıl bir ilişki kurulduğunu saptamaya yöneliktir (Tablo 13).

Tablo 13. Türkiye’nin Dış Politikası

	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsız	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
F3. DIŞ POLİTİKA					
15. Türkiye’nin yürüttüğü aktif dış politika ulusal güvenlik sorunlarını artırmaktadır	9,6	21,6	24,2	33,1	11,1
16. Türkiye’nin yürüttüğü aktif dış politika Türkiye’nin güvenliği bakımından gereklidir	4,9	8,5	18,2	44,4	24,0
17. Ortadoğu’da barışı sağlamak için Türkiye bölge ülkelerine liderlik yapmalıdır	6,6	8,7	18,1	32,2	34,3
18. Ortadoğu’da barışı sağlamak için Türkiye bölge ülkeleri ile işbirliği yapmalıdır	4,2	6,0	8,4	40,9	40,6
19. Avrupa Birliği’ne katılmak Türkiye’nin ulusal güvenliğini güçlendirir.	9,6	18,1	24,7	34,0	13,6
20. NATO, Türkiye’nin güvenliği açısından çok önemlidir	8,4	13,5	27,9	34,8	15,3

Soğuk Savaş yılları boyunca Türkiye NATO’nun güvenlik konseptini dış politika olarak benimsemiştir. Soğuk Savaş sonrası NATO’nun klasik tehdit algısının önemini yitirmesi, Türkiye’yi dış politikada yeni açılımlara zorlamıştır. Soğuk Savaş sonrası dönemde çok boyutlu dış politikayı hayata

³ Örneğin A.Davudoğlu *Stratejik Derinlik* kitabının (2001),117’nci sayfasında jeopolitik konumun başlı başına bir değer olmadığını savunmaktadır.

geçirmeye çalışan Türkiye, kapasite yetersizliğinden ve uluslararası alandaki çok sayıda konjonktürel belirsizlikten dolayı özgün bir dış politika oluşturmakta başarılı olamamıştır.

2001 sonrası dönemde ise doktriner bir derinlik kazanan Türk Dış Politikası (Kösebalaban,2013:288) önce “Komşularla Sıfır Sorun” politikasıyla idealist bir görünüm kazanmış, fakat Arap Baharı sonrası yaşanan gelişmeler nedeniyle defansif realizme dönüşmüştür.

F3 faktöründe yer alan önermeler bu değişimlerden yola çıkarak, güvenlik bağlamında Türkiye'nin son yıllardaki dış politikasının öğrenciler tarafından nasıl algılandığını anlamaya yöneliktir. Bu bağlamda ankete cevap veren öğrencilerin %44,2'si Türkiye'nin yürüttüğü aktif dış politikanın Türkiye'nin güvenlik sorunlarını artırdığını düşünürken %31,2 si ise bu önermeye katılmamaktadır. Kararsızların oranı ise %24,2'dir. Bu sonuçlara göre öğrencilerin yarıya yakını Türkiye'nin yürüttüğü aktif dış politikanın Türkiye'nin güvenlik sorunlarını artırdığını düşünmektedir. Bununla birlikte “Türkiye'nin yürüttüğü aktif dış politika Türkiye'nin güvenliği bakımından gereklidir” önermesini katılanların oranı ise %68,4 gibi yüksek bir orandır. F3 faktörünün 15 ve 16'ncı önermelerinin sonuçları birlikte düşünüldüğünde öğrencilerin Türkiye'nin izlediği aktif dış politikanın güvenlik sorunlarını artırdığını düşünmelerine rağmen bu politikayı gerekli gördükleri anlaşılmaktadır.

Türk siyasal yaşamına ve dış politikasına egemen olan söylemlerden biri de Türkiye'nin Orta Asya ve Ortadoğu halkları için model ya da kurtarıcı olmak yönünde tarihsel bir yükümlülük taşıdığına olan inancın beslediği eksepsiyonist bir yaklaşımdır. Bu anlayış daha çok 16'ncı ve 17'nci yüzyılları kapsayan dönemde dünyanın diğer bölgelerine kıyasla Osmanlı İmparatorluğu topraklarındaki yaşanan istikrar ve düzenden (Osmanlı Barışı ya da Pax Otomana) (Ortaylı,2014:13) ilhamını alarak siyasal bilince eksepsiyonist bir vizyon kazandırmıştır. Bu bağlamda Türkiye gerek Sovyet sonrası bağımsızlıklarını kazanan Orta Asya Türk cumhuriyetlerine ve gerekse Osmanlı İmparatorluğu'nun eski eyaletlerini oluşturan Ortadoğu'daki İslam dünyasına patrimonial bir bakıştan kendini kurtaramamaktadır. Nitekim bu yaklaşım Türkiye'nin Sovyet sonrası Orta Asya cumhuriyetleri ile sağlıklı ilişkiler geliştirmesini engellemiş (Büyükkavcı,2015), Arap ülkeleri ile olan ilişkilerde de Türkiye'nin liderlik duyguları beslemesi reel politikada bir karşılık bulamamıştır.⁴

Bu bağlamda siyasal kültürde yer bulan “lider ülke” söyleminin öğrenciler arasında nasıl karşılandığını anlamak üzere yöneltilen “Ortadoğu'da barışı sağlamak için Türkiye bölge ülkelere liderlik yapmalıdır” önermesine katılan öğrencilerin oranı %66,5, kararsızların oranı %18,1, bu önermeye katılmayanların oranı ise %15,3 tür. Katılımcılar içinde Kürt öğrencilerin %60,2'si bu önermeyi doğru bulurken Türk öğrencilerin %68,4'ü bu önermeye katılmışlardır.

Buna karşın “Ortadoğu'da barışı sağlamak için Türkiye bölge ülkeleri ile işbirliği yapmalıdır” önermesine katılan öğrencilerin toplam oranı %81,5 dur. Bu kez bu önermeye Kürt öğrencilerin %88,9'u katılırken Türk öğrencilerin %77,9'u katılmıştır. Benzer oranlar diğer etnik kökene sahip öğrenciler arasında da tekrarlamıştır. Bu sonuçlar özellikle Türkiye'ye verilen ayrıcalığın Türk öğrenciler arasında daha yaygın olduğunun göstergesi olarak kabul edilebilir. Fakat işbirliğine olan desteğin toplamda oldukça yüksek çıkması realist algı ve tutumda değişikliğin habercisi olarak yorumlanabilir.

F3 faktörünün 19 ve 20'nci soruları güvenlik konusunda ittifaklara olan inancı anlamaya yöneliktir. Bu kapsamda katılımcılara yöneltilen “Avrupa Birliği'ne katılmak Türkiye'nin ulusal güvenliğini güçlendirir” önermesini olumlu karşılayan öğrencilerin oranı %47,6, kararsızların oranı %24,7 katılmayanların oranı ise %27,7'dir. NATO'yu Türkiye'nin güvenliği için önemli bulanların oranı ise %50,1, kararsızların oranı %24,7 katılmayanların oranı ise %21,9'dur. Bu sonuçlara göre öğrenciler arasında NATO'ya olan destek daha fazladır.

Türkiye'de 2014 yılında AB hakkında yapılan bir araştırmada AB'ne katılmanın yararlı olacağını düşünenlerin oranı %53 olarak saptanmıştır (GMF,2014:26,49). Aynı araştırmada NATO'yu Türkiye için gerekli bulanların oranı ise %49 olarak tespit edilmiştir. Öğrencilere uygulanan güvenlik anketinin sonuçları ile bu araştırmanın sonuçlarının birbirine oldukça yakın olması öğrencilerin AB ve NATO hakkındaki düşüncelerinin toplumsal algıyı tamamıyla yansıttığının bir göstergesidir.

4.2.4. Ulusal Çıkarlarla İlgili Verilerin Analizi

Güvenlik çalışmalarında çıkar kavramı ulusal güvenlik politikalarını açıklamak için bir dikotomi olarak kullanılmaktadır. Güvenlik ve dış politikada sözü edilen ulusal çıkarlar tek tek ulusu oluşturan bireylerin ya da belli bir grubun çıkarları olmaktan daha çok devletin varlık nedenleriyle ilgili çıkarlardır.

⁴ Türk Dış politikasında İslam ülkelerine yönelik liderlik vizyonu en fazla Prof.Dr. Necmettin Erbakan'ın söylemlerinde ve döneminde yürütmek istediği dış politikada kendini göstermektedir. Bkz. Şahsiyetli Dış Politika (Erol,2013). Benzer bir söylemi daha makul ölçüde T.Özal'da, sürdürmüştür.

Tablo 14. Ulusal Çıkarlar

	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
F4. ULUSAL ÇIKARLAR					
21. Ulusal çıkarları korumak için güçlü bir orduya sahip olmak yeterlidir	11,6	30,8	21,0	23,2	13,4
22. Ulusal çıkarları korumak için güçlü bir ekonomiye sahip olmak yeterlidir	4,5	16,3	19,6	37,7	22,0
23. Ulusal çıkarları korumak için diploması birinci önceliklidir	2,4	7,9	15,4	47,4	26,9

Ulusal çıkarlar yönünde algı ve tutumu sorgulamaya yönelik F4 faktörü realist, liberal ve idealist söylemi temsil eden üç önermeden oluşmaktadır (Tablo 14).

Ulusal çıkarlar bağlamında belirlenen hedefler çoğu zaman reaktif bir politikayı gerekli kıldığından realizmin etkileri daha çok hissedilir. Realizme göre ulusal çıkarları korumanın yolu onun için savaşmaya hazır olmaktan geçer. “*Si vis pacem para bellum*” Barış istiyorsan savaşa hazır ol anlamındaki bu Roma özdeyişi bu anlayışı en iyi yansıtır.

Ulusal çıkarları korumak için güçlü bir ekonomiye sahip olmak gerektiği görüşü ise liberal yaklaşımı betimler. Ekonomik kalkınmanın tüm vatandaşlara ve diğer insanlara fayda sağlayacağı görüşünden yola çıkan bu yaklaşım (Bacon,1999:92) serbest piyasa koşullarının en iyi ekonomik ve sosyal düzeni sağlayacağını savunur. Bu nedenle ekonomi merkezli yaklaşımda “çıkarların çatışması”ndan ziyade “çıkarların uyumu” üzerinde durur (Carr,2001:42).

Ulusal çıkarları korumak için diplomasıye öncelik tanınması gerektiğini savunan görüş ise liberalizmle birlikte idealizmin ortak alanını oluşturur. İdealizm de diğerkâmlığın (alturizm), uzlaşmanın ve dayanışmanın uluslararası sorunların çözümünde kalıcı alternatifler üreteceğini ileri sürdüğünden, uluslararası sorunların çözümünde diplomasıye önem atfeder (Wolf,1995:15).

Bu kapsamda F4 faktöründe yer alan önermelerle realist, liberal ve idealist yaklaşımı betimleyen nitelikte hazırlanmıştır (Tablo 14).

Ankete cevap veren öğrenciler arasında “Ulusal çıkarları korumak için güçlü bir orduya sahip olmak yeterlidir” önermesine katılanların oranı %46.6, katılmayanların oranı %42.4 kararsızların oranı ise %21dir. Temel güvenlik alanında yer alan realizme ait önermelerin sonuçları burada da tekrarlanmaktadır.

Ulusal çıkarlar konusunda liberal yaklaşımı yansıtan önermeye katılanların oranı realist yaklaşıma göre daha fazladır. Bu bağlamda ulusal çıkarları korumak için güçlü bir ekonomiye sahip olmak gerektiğini düşünenlerin oranı %59.7, bu düşünceye katılmayanların oranı ise %20.7dir.

Ulusal çıkarların korunmasında diplomasıye daha fazla öncelik verilmesini savunanlar ise %74.3 ile en yüksek seviyededir (Tablo 14). Güvenlik konusunda öğrencilere yöneltilen önermelere verilen cevaplar realizmden idealizme doğru kaydıkça daha açık bir hal almaktadır. F4 faktöründe yer alan önermelere yönelik anket sonuçları öğrencilerin güvenlik konusunda realist yaklaşımı tamamen terk etmemekle birlikte barışçı yöntemleri daha fazla benimsedikleri yönündedir.

4.2.5. Bilgi Birikimi ve Düşüncenin Kaynakları

Sosyolojik bir kavram olarak kültür üzerinde pek çok tanım ve açıklama bulunmaktadır. Topluma özgü düşünce ve eylem biçimi olarak kültür, etnografyadaki en geniş anlamıyla insanın bir toplumun üyesi olarak edindiği bilgi, inanç, sanat, hukuk, ahlak, töre ve diğer tüm yetenek ve alışkanlıkları içermektedir (aktaran Duverger,2011:74). Bu bağlamda güvenlik kültürü bireylerin güvenlik konusundaki algılar ve tutumlarına yön veren öğrenilmiş ve sosyolojik olarak aşılınmış öğelerden oluşur. Bu haliyle güvenlik kültürü siyasal kültür bağlamında incelenebilecek bir alt kültürdür. Almond’a göre siyasal kültürün tanıma, duygu ve yargı olmak üzere üç yönü vardır. Siyasal kültürün tanıma yönü konu hakkında sahip olunan bilgilerden oluşur (aktaran Duverger,2011:89). Bu nedenle güvenlik kültürü üzerine yapılan bir incelemede örneklem içinde yer alan bireylerin düşüncelerine yön veren bilgi birikimlerinin kaynakları önem taşımaktadır. Güvenlik aynı zamanda ontolojik bir duygu olduğundan doğuştan sahip olunan reflekslerin yanı sıra topluluk içinde öğrenilen değerlerle olgunlaşmış normlar bütünüdür. Dolayısıyla güvenlik kültürünün evrensel değerlerin yanı sıra kolektif ya da bireysel toplumların karakterini yansıtan bir görüntüsü olacaktır.

Tablo 15. Bilgi Birikimi ve Düşüncenin Kaynakları (%)

	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
F5. BİLGİ BİRİKİMİ VE DÜŞÜNCENİN KAYNAKLARI					
24. Televizyon, gazete ve sosyal medyada yer alan haberlere her zaman inanırım	36,4	38,7	18,7	3,6	2,6
25. İnanç ve düşüncelerimin biçimlenişinde ailemin etkisi daha fazladır	5,6	16,4	11,8	42,6	23,6
26. Okulum ve aldığım eğitim, inanç ve düşüncelerimin şekillenmesinde birinci etkindir	12,8	23,9	21,3	29,2	12,8
27. İçinde bulunduğum arkadaş grubunun tüm görüşlerini benimserim	29,6	39,2	13,6	12,3	5,3
28. Okuduğum kitapların fikirlerim üzerindeki etkisi büyüktür	2,0	11,5	18,4	52,5	15,7
29. Televizyon seyretmeyi ve sosyal medyayı takip etmeyi kitap okumaya tercih ederim	19,7	25,6	18,0	21,6	15,1

F5 faktöründe yer alan önermeler bireylerin düşünce ve davranışlarına yön veren genel bilgilerin daha çok hangi kaynaktan edinildiğini araştırmaya yöneliktir (Tablo 15).

F5 faktörü bağlamında ankete katılanlara yöneltilen önerilere göre öğrencilerin %75'i Televizyon, gazete ve sosyal medyada yer alan haberlere inanmıyor. Dolayısıyla açık kaynak olarak niteleyebileceğimiz televizyon ve sosyal medya öğrencilerin büyük bir çoğunluğu için bilginin kaynağı olmaktan uzak olarak görülüyor. Yine öğrencilerin %42'sine göre okul ve alınan eğitim inanç ve düşüncelerin şekillenmesinde etkin rol oynuyor. Ankete katılanların %36.7'si ise bu yargıya katılmamaktadır.

Yine ankete cevap veren öğrencilerin sadece %17.8'i içinde buldukları sosyal grubun ya da arkadaş çevresinin düşüncelerinde önemli etkisi olduğunu ifade etmektedirler. Bunun yanı sıra öğrencilerin %66.2'si inanç ve düşüncelerinde ailelerinin etkisinin en fazla olduğunu söylemektedirler. Okuduğu kitaplardan etkilendiğini söyleyenlerin oranı ise %68.2'dir. F5 faktörü içinde yer alan önermelerin sonuçları dikkate alındığında öğrencilerin en fazla ailelerin etkisi altında kaldığı görülmektedir. Bu sonuçlarla birlikte ailelerin eğitim durumları dikkate alındığında ankete cevap veren öğrencilerin geleneksel düşüncenin ve ailece benimsenmiş değerlerin etkisi altında olduklarını söylememiz mümkündür.

SONUÇ VE GENEL DEĞERLENDİRME

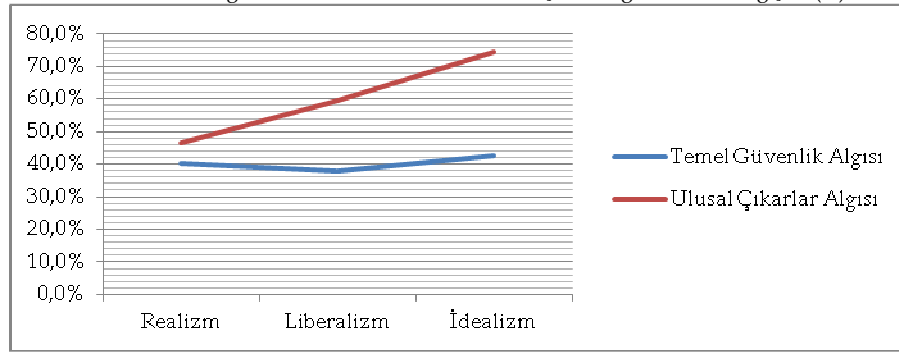
Güvenlik politikaları tehditler ve çıkarlar bağlamında dış dünyaya karşı geliştirilen stratejik politikalar olmanın ötesinde toplumun demokrasi, kurumsallık, ahlak, bireysellik ya da toplumsallık anlayışının bir yansımasıdır. Bu nedenle her ulusun siyasal kültürü ile güvenlik politikaları arasında bir ilişki bulunur. Örneğin çatışmacı toplumlara göre güvenliği sağlamanın yolu askeri güç ve kapasiteden geçerken uzlaşma kültürünün yaygın olduğu toplumlarda çıkarların uyumlaştırılması ve dolayısıyla diploması büyük önem taşır.

Her toplum güvenliğin algı boyutunu inşa eden kültürel kodlarını başta eğitim olmak üzere çeşitli yol ve vasıtalarla gelecek nesillere aktarırlar. Bu durumda insanlar ve kurumlar arasındaki etkileşim yapı-yapan ilişkisi bağlamında sadece sosyal davranışı değil siyasal davranışı da açıklar (Went,2007:7). Fakat güvenlik kültürü tamamen statik bir olgu da değildir. Yaşanan yeni tecrübeler kültürel olarak kodlanır ve benimsenir, böylelikle ulusal güvenlik kültürü de zamanla değişebilir (Gray,1999:131).

Türkiye'de güvenlik kültürü ortaöğretimden itibaren üniversiteye kadar verilen eğitimlerle kültür aşılması yoluyla bireylere aktarılmaktadır. Bu eğitimlerde verilen realist güvenlik anlayışı "Türkler asker millettir", "Ordu peygamber ocağıdır", "Her Türk asker doğar" gibi pek çok epikle canlı tutulmaktadır (Altınay ve Bora,2002:143). Bu bağlamda öğrencilere yöneltilen önermelere verdikleri cevap ile stratejik kültür arasında bir bağıntı olup olmadığı sorgulanmaktadır.

F1 faktöründe, güvenliğin ne anlam taşıdığına yönelik sorularda realist önermelere katılan ve katılmayan öğrencilerin oranı birbirine yakın (%40.3/%41.5), liberal önermeye katılanların oranı düşük (%37.7), idealist önermeye katılanların oranı ise yarıya yakındır (%42.8). Bireylerdeki güvenlik algısını daha netleştirmek için F4 faktöründe ulusal çıkarlarla ilgili önermelere baktığımızda, çıkarlar konusunda realist önermeye katılanların oranı yarıya yakın (%46.6), liberalist önermeye katılanların oranı yarıdan fazla (%59.7), idealist önermeye katılanların oranı ise anlamlı ölçüde fazladır (%74.3). F1 ve F4 faktörleri birlikte gözlemlendiğinde öğrencilerin güvenlik ve ulusal çıkarlar konusundaki algılarında realizmden idealizme doğru bir değişimde olduğu gözlemlenmektedir (Grafik1).

Grafik 1: KSU Öğrencilerinin Güvenlik ve Ulusal Çıkar Algılarındaki Değişim (%)

Türkiye'nin güvenliği ve tehditler konusunda ise öğrencilerin stratejik coğrafya algısını doğru bulanların oranının yüksek (%73.9), parçalanma ve bölünme refleksine sahip olanların oranının yüksek (%69.1) olduğu görülürken; Suriye, İran ve Irak üzerinden sorgulanan komşularıyla savaşma olasılığı yönündeki algının ise her üç ülke ortalaması için düşük düzeyde (%21.2) olduğu görülmektedir. Bu sonuçlardan öğrencilerin Türkiye'nin coğrafik konumunu güvenlik açısından riskli bulmakla birlikte komşularından bir tehdit algılamadığı anlaşılmaktadır.

Ankete katılan öğrencilerin büyük bir çoğunluğu Türkiye'nin karşı karşıya olduğu güvenlik tehdidinin iç sorunlardan kaynaklandığını düşünmektedirler. Bu kapsamda Türkiye'de bir mezhep çatışması çıkabileceğini düşünen öğrenciler yarıdan fazla (%57.7), Kürt-Türk çatışması yaşanabileceğini düşünen öğrencilerin oranı ise hali yüksektir (%71.1). Öğrencilerin yarıdan fazlası (%51,5) iç sorunlara bağlı olarak algılanan bu tehditlerin ekonomik nedenlerden kaynaklandığını düşünmektedirler. Güvenlik sorunlarını ekonomik nedenlere bağlayan Kürt öğrencilerin oranı %37 iken Türk öğrencilerin oranı ise %30'dur.

Dış politika konusunda ise öğrencilerin %44.2'si Türkiye'nin izlemiş olduğu aktif dış politikanın güvenlik sorunlarını artırdığını düşünürken, %68.4'ü her şeye rağmen bu politikayı gerekli görmektedir. Buradaki verilerle uyumlu olarak öğrencilerin %66.5'i Ortadoğu'da barışın sağlanması için Türkiye'nin liderlik yapması gerektiğini düşünmekte, %81,5'i ise güvenlik konusunda Türkiye'nin bölge ülkeleri ile işbirliği yapması gerektiği görüşündedir.

Güvenlik konusunda uluslararası örgütlerle işbirliği bakımından NATO, AB'ne göre daha fazla güvenilen ve tercih edilen bir örgüt olarak ortaya çıkmaktadır. Güvenlik bakımından AB'nin yararlı olacağını düşünenlerin oranı %47.6, NATO'nun yararlı olacağını düşünenlerin oranı ise %50.1'dir. Burada elde edilen oranlar kamuoyunda yapılan benzer araştırmaların sonuçlarıyla da uyumludur.

Öğrenciler arasında bilgi ve düşüncenin kaynakları bakımından %68.2 ile ilk sırayı kitaplar, %66.2 ile ikinci sırayı aile, %42 ile üçüncü sırayı okul ve eğitim, %6,2 ile son sırayı televizyon, gazete ve sosyal medya gibi kaynaklar almaktadır. Öğrencilerin %36.7'si ise televizyon seyretmeyi ve sosyal medyayı takip etmeyi kitap okumaya tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Bu sonuçlardan öğrencilerin kitaplardan sonra özellikle ailelerinden aktarılan geleneksel bilgilerin etkisi altında olduğu görülmektedir.

Anketten elde edilen tüm veriler birlikte değerlendirildiğinde öğrencilerin güvenlik konusunda kültürel olarak kodlanmış ve aktarılmış realist değerlerin etkisinde oldukları fakat bu algının liberalizm ve idealizm yönünde değişme eğiliminde olduğu düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- ALMOND, Gabriel A. and Sidney Verba (1963). *The Civic Culture: Political Attitudes and Democracy in Five Nations*, Princeton University Press.
- ATEŞ, Davut (2004). *Türk Dış Politikasına Giriş*, Bursa: Dora Yayınları.
- ARI, Tayyar (2004). *Uluslararası İlişkiler ve Dış Politika*, Bursa: Alfa Yayınları.
- BACON David (2001). "National Security or International Solidarity?", *Working USA*, 4:4, pp.84-97.
- BERGER, Thomas U. (1998). *Cultures of Antimilitarism: National Security in Germany and Japan*, Baltimore: John Hopkins University Press.
- BİLGİN, Pınar (2003). "Türkiye AB İlişkilerinde Güvenlik Kültürünün Rolü", *Soğuk Savaş Sonrasında Avrupa ve Türkiye*, (Ed.Cem Karadereli), İstanbul: Ayraç Yayınları, ss.192-220
- BİRDİŞLİ, Fikret (2014). *Teori ve Pratikte Uluslararası Güvenlik*, Ankara: Seçkin Yayınları.
- BUZAN, Barry O.Weaver and J.de Wilde (1998). *Security: A New Framework For Analysis*, Boulder: Lynee Reinner.
- BUZAN Barry ve Lene Hansen (2009). *The Evolution of Security Studies*, Cambridge: Cambridge University Press.

- BÜYÜKAKINCI, Erhan [2014]. "Sovyet Sonrası Orta Asya'da Türkiye'nin Dış Politika Açılımları: Özbekistan ve Türkmenistan İle İlişkiler", <http://www.erhanbuyukakinci.com/sovyet-sonrasi-orta-asyada-turkiyenin-dis-politika-acilimleri-ozbekistan-ve-turkmenistan-ile-iliskiler/> (Erişim tarihi: 03.04.2015).
- BRAUCH, Hans Günter (2012). "Güvenliğin Yeniden Kavramsallaştırılması: Barış, Güvenlik, Kalkınma ve Çevre Kavramsal Dörtlüsü", *Uluslararası İlişkilerde Çatışmadan Güvenliğe*, (Der.M.Aydın, H.G.Brauch, M. Çelikpala vd.) İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları, ss.167-197.
- CARR, Edward Hallett (2001). *The Twenty Years' crisis*, New York: Palgrave Mcmillan.
- DAVUDOĞLU, Ahmet (2001). *Stratejik Derinlik*, İstanbul: Küre Yayınları.
- DEDEOĞLU, Beril (2012). "Yeniden Güvenlik Topluluğu: Benzerliklerin Karşılıklı Bağımlılığından, Farklılıkların Birlikteliğine", *Uluslararası İlişkilerde Çatışmadan Güvenliğe*, (Der.M.Aydın, H.G.Brauch, M. Çelikpala vd.) İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları, ss.369-384.
- DUVERGER, Maurice (2011). *Siyaset Sosyolojisi*, İstanbul: Varlık Yayınları.
- EBEL, Roland H., Raymond Taras and James D.Cochrane (1991). *Political Culture and Foreign Policy in Latin America*, Albany: State University of New York Press.
- EMMERS Ralf(2010). "Securitisation", *Contemporary Security Studies*,(ed.Alan Collins), Oxford: Oxford University Pres.
- EROL, M.Seyfettin (2013). "Şahsiyetli Dış Politika ve Erbakan Hoca", *Milli Gazete* 25 Şubat 2013,
- FIRAT, Gülsün (2010). "Dersim'de Etnik Kimlik", *Herkesin Bildiği Sır Dersim* (der. Şükrü Aslan), İstanbul: İletişim Yayınları, ss.139-153.
- GRAY, Colin S. (1999). *Modern Strategy*, Oxford: Oxford University Press.
- HEPER, Metin (2007). *The State and Kurds in Turkey*, London: Palgrave Macmillan.
- HOUGH, Peter (2008). *Understanding Global Security*, Oxon: Routledge Publishing.
- KARAOŞMANOĞLU, Ali L. (2000). "The Evolution of the National Security Culture and Military in Turkey", *Journal of International Affairs*, 54:1, ABI/INFORM Global Pres, ss. 199-216.
- "KONDA Araştırma ve Danışmanlık" (2011). *Kürt Mesalesinde Algı ve Beklentiler*, İstanbul: İletişim Yayınları.
- KÖSEBALABAN, Hasan (2013). *Türk Dış Politikası*, Ankara: Bigbang Yayınları.
- LANTİS, Jeffrey S. (2002). *Strategic Culture and National Security Policy*, London: Blackwell Publishing
- GMF(German Marshall Fund oof the United States) (2014). *Transatlantik Eğilimler 2014*, http://www.google.com.tr/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0CBsQFjAA&url=http%3A%2F%2Ftrends.gmfus.org%2Ffiles%2F2012%2F09%2FKey-Findings-Report-2014-Turkish.pdf&ei=3vgeVY3OLOaVasiygCg&usq=AFQjCNGJKspOSmQ24MWvfyfSPKawLM_EkQ&sig2=bFaXQLRz_9vCXl7oLVHymw, (Erişim Tarihi: 03.04.2015).
- McDOWALL, David (2004). *Modern Kürt Tarihi*, (çev.N.Domanic), İstanbul: Doruk Yayınları.
- MESJASZ, Czeslaw (2012). "Ekonomik Güvenlik", *Uluslararası İlişkilerde Çatışmadan Güvenliğe*, (Der.M.Aydın, H.G.Brauch, M. Çelikpala vd.) İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları, ss.239-257.
- MUTİMER, David (2010). "Critical Security Studies: A Schismatic History", *Contemporary Security Studies* (ed.A.Collins), Oxford: Oxford University Press, pp.84-105.
- ORTAYLI, İlber (2014). *Osmanlı Barışı*, İstanbul: Ufuk Kitapları.
- SANDER, Oral (2006). *Türkiye'nin Dış Politikası*, Ankara: İmge Yayınları.
- SNYDER Jack L (1977). *The Soviet Strategic Culture: Implications for Nuclear Options*, Santa Monica, California: Rand Corporation.
- "USAK (Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu)" (2008). *PPK Terör örgütü İle Etkin Mücadelede Analiz, Risk, Fırsat ve Öneriler*, USAK Yayınları.
- WALT, Stephen M. (1991). "The Renaissance of Security Studies", *International Studies Quarterly*, 1991:35, pp.211-239.
- WENT Alexander (2009). "Uluslararası İlişkiler Kuramında Japan-Yapı Sorunu", *Uluslararası İlişkiler*, 6:23, ss.3-44
- WENT, Alexander (2012). *Uluslararası Siyasetin Sosyal Teorisi*, (çev. H.Sarı Ertem, S.G.İhlamur Öner), İstanbul: Küre Yayınları.
- WOLF L.S. (1995). "International Morality", *Intenational Journal of Ethic*, 26:1,1995, Published by: The University of Chicago Press, <http://www.jstor.org/stable/2376732>, pp. 11-22 (Erişim tarihi:11.04.2015).
- WOLFER, Arnold (1952). "National Security' as an Ambiguous Symbol" *Political Science Quarterly*, 67:4, The Academy of Political Science Pres.
- YAYMAN, Hüseyin (2011). *Türkiye'nin Kürt Sorunu Hafızası*, İstanbul: Doğan Kitap.